

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Rev 2245/17-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Renate Šantek predsjednice vijeća, Željka Glušića člana vijeća i suca izvjestitelja, Gordane Jalšovečki članice vijeća, Damira Kontreca člana vijeća i dr. sc. Ante Perkušića člana vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Ž. M. iz O., OIB: ..., kojeg zastupa punomoćnik T. B., odvjetnik u O., protiv tuženika Z. b. d.d. Z., OIB: ..., za Podružnicu O., kojeg zastupa punomoćnik H. I., odvjetnik u Odvjetničkom društvu P. & P. u Z., radi utvrđenja ništetnosti i isplate, odlučujući o reviziji tuženika protiv presude i rješenja Županijskog suda u Osijeku poslovni broj Gž-820/17-3 od 29. lipnja 2017., kojima je potvrđena presuda Općinskog suda u Osijeku poslovni broj P-89/16-33 od 8. ožujka 2017., ispravljena rješenjem poslovni broj broj P-89/16-35 od 8. ožujka 2017., te rješenje poslovni broj P-89/16-34 od 8. ožujka 2017., u sjednici vijeća održanoj 20. ožujka 2018.

presudio je:

Revizija tuženika odbija se kao neosnovana u dijelu u kojem se odnosi na pravno pitanje pod slovom B, a koje glasi:

»Predstavlja li tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava podnesena u skladu sa čl. 131. Zakona o zaštiti potrošača (NN 79/2007, kako je izmijenjen) (ZZP/07) (u daljnjem tekstu: "tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava") tužbu definiranu člankom 241. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05, kako je izmijenjen) (u daljnjem tekstu: "ZOO") odnosno radnju vjerovnika kojoj ZOO daje učinak prekida zastarnog roka?«

riješio je:

I. Revizija tuženika odbacuje se kao nedopuštena u dijelu u kojem se odnosi na pravna pitanja pod slovima A i C, a koja glase:

»Je li tuženik, nezakonito postupanje utvrđeno u revizijskoj odluci otklonio stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju iz 2012.

godine ("Narodne novine" broj 112/12 – u daljnjem tekstu: ZID ZPK/12), odnosno o pitanju da li je odredba o promjenjivoj kamatnoj stopi u konkretnom ugovoru od 9. siječnja 2013. zakonita i usklađena s odredbom čl. 5. ZID ZPK/12?

"... kada sud odlučuje o ništetnosti odredbe o promjenjivoj kamatnoj stopi u ugovorima o kreditu kojima je ugovorena anuitetska otplata, ukoliko utvrdi ništetnost iste, predstavljaju li u tom slučaju iznose stečene bez osnove (i) iznosi kamate plaćene preko početne kamate ili (ii) iznosi anuiteta plaćeni preko početnog anuiteta"«

II. Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troška odgovora na reviziju tuženika kao neosnovan.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom ispravljenom rješenjem poslovni broj P-89/16-35 od 8. ožujka 2017. i dopunjenoj rješenjem poslovni broj P-89/16-34 od 8. ožujka 2017. suđeno je:

»I/ Utvrđuje se da su dijelovi odredbe iz čl. 2. st. 1. i 2., čl. 6. st. 3. Ugovora o kreditu za kupnju motornog vozila broj ..., kreditna partija broj ..., koji je sklopljen 11. lipnja 2007. između tužitelja Ž. M. iz O., kao korisnika kredita i tuženika Z. B. d.d. Z., kao Banke, kojima je ugovorena redovna kamatna stopa koja je tijekom postojanja ugovorne obveze promjenjiva na osnovu jednostrane odluke Banke o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo, ništetnim.

II/ Nalaže se tuženiku Z. B. d.d. Z. da tužitelju Ž. M. iz O., na ime razlike između ugovorene kamate i kamate koja se mijenjala jednostranom odlukom Banke o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo, isplati iznos od 12.854,40 kn s pripadajućom zateznom kamatom računajući od dospjeća svakog pojedinog iznosa do 31. srpnja 2008. po stopi od 15% a od 1. kolovoza 2008. do 31. srpnja 2015. u visini eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu uvećanom za pet postotnih poena koje teku po toj stopi od 1. rujna 2007. do 31. srpnja 2015., a od 1. kolovoza 2015. do isplate, po stopi zatezne kamate određenoj za svako polugodište, uvećanjem prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih za razdoblja dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu za 3 postotna poena i to na iznos od:

- 58,52 kn od	15. 11. 2007. pa do isplate;
- 57,52 kn od	5. 12. 2007. pa do isplate;
- 59,26 kn od	15. 1. 2008. pa do isplate;
- 58,98 kn od	15. 2. 2008. pa do isplate;
- 90,25 kn od	15. 3. 2008. pa do isplate;
- 89,73 kn od	15. 4. 2008. pa do isplate;
- 86,80 kn od	15. 5. 2008. pa do isplate;
- 87,91 kn od	15. 6. 2008. pa do isplate;
- 87,04 kn od	15. 7. 2008. pa do isplate;
- 86,86 kn od	15. 8. 2008. pa do isplate;
- 86,82 kn od	15. 9. 2008. pa do isplate;
- 90,15 kn od	15. 10. 2008. pa do isplate;

- 92,18 kn od	15. 11. 2008. pa do isplate;
- 89,30 kn od	15. 12. 2008. pa do isplate;
- 97,06 kn od	15. 1. 2009. pa do isplate;
- 97,14 kn od	15. 2. 2009. pa do isplate;
- 94,53 kn od	15. 3. 2009. pa do isplate;
- 95,13 kn od	15. 4. 2009. pa do isplate;
- 95,25 kn od	15. 5. 2009.. pa do isplate;
- 94,22 kn od	15. 6. 2009. pa do isplate;
- 94,40 kn od	15. 7. 2009. pa do isplate;
- 153,32 kn od	15. 8. 2009. pa do isplate;
- 155,11 kn od	15. 9. 2009. pa do isplate;
- 153,12 kn od	15. 10. 2009. pa do isplate;
- 154,41 kn od	15. 11. 2009. pa do isplate;
- 154,20 kn od	15. 12. 2009. pa do isplate;
- 157,67 kn od	15. 1. 2010. pa do isplate;
- 159,90 kn od	15. 2. 2010. pa do isplate;
- 159,42 kn od	15. 3. 2010. pa do isplate;
- 161,63 kn od	15. 4. 2010. pa do isplate;
- 165,68 kn od	15. 5. 2010. pa do isplate;
- 166,55 kn od	15. 6. 2010. pa do isplate;
- 171,32 kn od	15. 7. 2010. pa do isplate;
- 171,16 kn od	15. 8. 2010. pa do isplate;
- 181,04 kn od	15. 9. 2010. pa do isplate;
- 175,28 kn od	15. 10. 2010. pa do isplate;
- 176,61 kn od	15. 11. 2010. pa do isplate;
- 182,86 kn od	15. 12. 2010. pa do isplate;
- 183,42 kn od	15. 1. 2011. pa do isplate;
- 181,20 kn od	15. 2. 2011. pa do isplate;
- 182,54 kn od	15. 3. 2011. pa do isplate;
- 182,62 kn od	15. 4. 2011. pa do isplate;
- 186,72 kn od	15. 5. 2011.pa do isplate;
- 195,45 kn od	15. 6. 2011. pa do isplate;
- 205,39 kn od	15. 7. 2011. pa do isplate;
- 216,23 kn od	15. 8. 2011. pa do isplate;
- 199,11 kn od	15. 9. 2011. pa do isplate;
- 193,35 kn od	15. 10. 2011. pa do isplate;
- 193,73 kn od	15. 11. 2011. pa do isplate;
- 194,53 kn od	15. 12. 2011. pa do isplate;
- 199,50 kn od	15. 1. 2012. pa do isplate;
- 200,99 kn od	15. 2. 2012. pa do isplate;
- 199,36 kn od	15. 3. 2012. pa do isplate;
- 199,12 kn od	15. 4. 2012. pa do isplate;
- 199,94 kn od	15. 5. 2012. pa do isplate;
- 201,38 kn od	15. 6. 2012. pa do isplate;
- 199,59 kn od	15. 7. 2012. pa do isplate;

- 199,10 kn od	15. 8. 2012. pa do isplate;
- 194,71 kn od	15. 9. 2012. pa do isplate;
- 198,49 kn od	15. 10. 2012. pa do isplate;
- 200,25 kn od	15. 11. 2012. pa do isplate;
- 199,08 kn od	15. 12. 2012. pa do isplate;
- 197,68 kn od	15. 1. 2013. pa do isplate;
- 197,19 kn od	15. 2. 2013. pa do isplate;
- 196,69 kn od	15. 3. 2013. pa do isplate;
- 200,19 kn od	15. 4. 2013. pa do isplate;
- 195,05 kn od	15. 5. 2013. pa do isplate;
- 194,21 kn od	15. 6. 2013. pa do isplate;
- 194,71 kn od	15. 7. 2013. pa do isplate;
- 194,18 kn od	15. 8. 2013. pa do isplate;
- 196,06 kn od	15. 9. 2013. pa do isplate;
- 197,28 kn od	15. 10. 2013. pa do isplate;
- 197,87 kn od	15. 11. 2013. pa do isplate;
- 199,99 kn od	15. 12. 2013. pa do isplate;
- 197,85 kn od	15. 1. 2014. pa do isplate;
- 200,48 kn od	15. 2. 2014. pa do isplate;
- 201,80 kn od	15. 3. 2014. pa do isplate;
- 200,65 kn od	15. 4. 2014. pa do isplate;
- 198,99 kn od	15. 5. 2014. pa do isplate;
- 199,35 kn od	15. 6. 2014. pa do isplate;

sve u roku od 15 dana.

III/ Nalaže se tuženiku Z. B. d.d. Z. da tužitelju Ž. M. iz O., naknadi prouzročeni parnični trošak u iznosu od 13.925,00 kn zajedno sa zateznim kamatama koje teku od 8. ožujka 2017. kao dana presuđenja pa do isplate, po stopi koja se određuje za svako polugodište, uvećanjem prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih na razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu za 3 postotna poena, u roku od 15 dana.

IV/ S preostalim dijelom tužbenog zahtjeva tužitelj se odbija kao neosnovanim.«

Drugostupanjskom presudom i rješenjem odbijena je žalba tuženika kao neosnovana i potvrđeni su ispravljena presuda i rješenje prvostupanjskog suda. Zahtjev tužitelja za naknadu troška odgovora na žalbu u iznosu od 1.250,00 kn odbijen je kao neosnovan.

Protiv drugostupanjske presude reviziju pozivom na odredbu čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 28/13 - dalje: ZPP) izjavio je tuženik, u kojoj je postavio sljedeća pravna pitanja označujući ih slovima A, B i C.

A – »Je li tuženik nezakonito postupanje utvrđeno u revizijskoj odluci otklonio stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju iz

2012. godine ("Narodne novine" broj 112/12 – u daljnjem tekstu: ZID ZPK/12), odnosno o pitanju da li je odredba o promjenjivoj kamatnoj stopi u konkretnom ugovoru od 9. siječnja 2013. godine zakonita i usklađena s odredbom čl. 5. ZID ZPK/12?

B – »Predstavlja li tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava podnesena u skladu sa čl. 131. Zakona o zaštiti potrošača (NN 79/2007, kako je izmijenjen) (ZZP/07) (u daljnjem tekstu: "tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava") tužbu definiranu člankom 241. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05, kako je izmijenjen) (u daljnjem tekstu: "ZOO") odnosno radnju vjerovnika kojoj ZOO daje učinak prekida zastarnog roka?«

C - »Kada sud odlučuje o ništetnosti odredbe o promjenjivoj kamatnoj stopi u ugovorima o kreditu kojima je ugovorena anuitetska otplata, ukoliko utvrdi ništetnost iste, predstavljaju li u tom slučaju iznose stečene bez osnove (i) iznosi kamate plaćene preko početne kamate ili (ii) iznosi anuiteta plaćeni preko početnog anuiteta?«

U prilog važnosti prvopostavljenog pravnog pitanja za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni tuženik se pored iznošenja svog pravnog shvaćanja pozvao na presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske (presuda i rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Revt-249/14 od 9. travnja 2015.), u kojoj je na stranici 25. navedeno:

"Takvo nezakonito postupanje tužene banke su kasnije otklonile nakon što je odredbom čl. 11.a. Zakona o potrošačkom kreditiranju (NN 75/09, 112/12) i formalno propisano što sve treba sadržavati ugovorna odredba ako je ugovorena promjenljiva kamatna stopa."

U odnosu na iznošenje razloga važnosti glede drugopostavljenog pravnog pitanja, pored iznošenja vlastitog pravnog shvaćanja podnositelj revizije se pozvao na presudu Švicarskog saveznog suda broj 8C-269/2011 od 18. lipnja 2011., koju je priložio u ovjerenom prijevodu sa njemačkog jezika, zatim presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Rev-x 183/11 od 16. listopada 2013., poslovni broj Rev-421/92 od 6. lipnja 1992., presudu Europskog suda u spojenim predmetima C-154/15, C-307/15 i C-308/15, u kojoj se sud pozvao na presude Europskog suda u predmetu C-40/08 od 6. listopada 2009., C-542/08 od 15. travnja 2010. i presudu C-309/85 od 2. veljače 1988.

Glede iznošenja razloga važnosti koji se odnosi na trećepostavljeno pravno pitanje, tuženik se pored iznošenja vlastitog pravnog shvaćanja pozvao na nalaz i mišljenje sudskog vještaka D. V. iz O.

Na koncu revizijskih navoda tuženik je istaknuo da je u postupku koji je prethodio reviziji počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 7. u vezi čl. 186. ZPP i čl. 219. ZPP jer tužba ne sadrži određen zahtjev u pogledu glavne stvari koji bi se temeljio na činjenicama koje tužitelj navodi u tužbi, obzirom da tužbeni zahtjev glasi na povrat razlike u anuitetima, a u činjeničnom supstratu tužbe navodi se da se potražuju razlike kamata koje su nastale uslijed ništetne odredbe o primjenjivoj kamatnoj stopi, pa se može zaključiti da se ti navodi odnose na trećepostavljeno pravno pitanje.

Tuženik je predložio da se reviziju prihvati i preinači drugostupanjsku presudu, odnosno podredno da se obje presude u postupku koji je prethodio reviziji ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužitelj je predložio da se reviziju tuženika odbaci kao nedopuštenu, a podredno odbije kao neosnovanu, uz naknadu troškova odgovora.

Revizija tuženika djelomično nije osnovana, a djelomično nije dopuštena.

Prema odredbi čl. 382. st. 2. ZPP u slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema odredbi st. 1. navedene zakonske odredbe, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Suglasno čl. 3. navedene zakonske odredbe stranka treba ne samo određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je revizija podnesena uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, već je dužan i izložiti razloge zbog kojih smatra da je postavljeno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Da bi revizija iz odredbe čl. 382. st. 2. ZPP bila dopuštena, sve izložene pretpostavke moraju biti kumulativno ispunjene.

Osim toga treba reći da prema odredbi čl. 392.a st. 2. ZPP u povodu revizije iz čl. 382. st. 2. ZPP revizijski sud je ovlašten ispitati pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

U odnosu na pravno pitanje pod slovom B:

Navedenim pravnim pitanjem podnositelj problematizira učinke tužbe za zaštitu kolektivnih interesa i prava iz Glave XXXII. Zakona o parničnom postupku glede mogućnosti prekidanja zastarnog roka u smislu čl. 241. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05 - dalje: ZOO/05), odnosno riječ je o pitanju može li takva tužba predstavljati radnju vjerovnika podnesenu protiv tuženika koja ima učinke prekida zastare glede svake individualne tražbine vezane uz razliku između prvotno ugovorene kamate i kamate koja se kasnije mijenjala jednostranom odlukom tuženika (u ovom predmetu prema nalazu i mišljenju vještaka u iznosu 12.854,40 kn).

U ovom parničnom postupku utvrđeno je:

- da je tužitelj kao korisnik kredita s tuženikom bankom 11. lipnja 2007. sklopio Ugovor o kreditu za kupnju motornog vozila broj ..., kreditna partija broj ... u iznosu 26.714,95 CHF,

- da se odredbom čl. 2. Ugovora tužitelj obvezao tuženiku plaćati kamate po godišnjoj kamatnoj stopi koja je promjenjiva sukladno tržišnim uvjetima, a na temelju odluke banke o kamatnim stopama koja je na dan sklapanja ugovora iznosila 5,20% godišnje, a ista se obračunava u CHF mjesečno u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju HNB na dan plaćanja,

- da je odredbom čl. 6. Ugovora dan pristanak tužitelja da banka povisi ili snizi anuitet te se tužitelj obvezao plaćati tako izmijenjene anuitete,

- da je stopa kamate od 13. lipnja 2007. do 1. listopada 2007. iznosila 5,20%, zatim u daljnjem razdoblju do 1. veljače 2008. 6,10%, potom do 1. srpnja 2009. 6,55%, a nadalje do 23. srpnja 2014. 7,55%, kada je ugovor ispunjen prijevremenom otplatom,

- da je zbog opisane jednostrane i netransparentne promjene ugovorne kamatne stope posljedično mijenjan svaki iznos anuiteta te da konačna ukupna razlika novčane tražbine na ime stjecanja bez osnove, odnosno restitucije u ovom predmetu iznosi upravo 12.854,40 kn,

- da je u presudama Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-1401/2012 od 4. srpnja 2013., Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj Pž-7129/13 od 13. lipnja 2014. i Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj Revt-249/14 od 9. travnja 2015. pravomoćno utvrđeno da je kamatne stope tuženik mijenjao bez ugovorenih parametara jednostranom odlukom banke, samim obavještanjem o promjeni, dakle o kojoj promjeni nije pojedinačno pregovarano, čime je došlo do povrede kolektivnih interesa i prava potrošača, korisnika kredita, a što je imalo za posljedicu nepoštenost, odnosno ništetnost navedene ugovorne odredbe,

- da je individualnu tužbu tužitelj u ovom predmetu podnio 12. veljače 2015.,

- da je tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava podnesena 4. travnja 2012., a da je drugostupanjska presuda u tom dijelu postala pravomoćna 13. lipnja 2014.

U odnosu na pitanje pod slovom B revizijski sud nalazi da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni imajući na umu izuzetno velik broj individualnih parničnih postupaka koji se u Republici Hrvatskoj vode upravo sa zahtjevima za restituciju onog dijela novčane tražbine kojeg su po ugovorima o potrošačkim kreditima isplaćene bankama na temelju nepoštenih ugovornih odredaba glede jednostrane i netransparentne promjenjivosti redovne stope ugovorne kamate, o kojoj nije pojedinačno pregovarano, a pri čemu je također revizijski sud vodio računa i na sve presude na koje se podnositelj u obrazlaganju razloga važnosti pozvao.

Prema shvaćanju revizijskog suda pokretanjem parničnog postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača dolazi do prekida zastare na temelju čl. 241. ZOO/05 te zastara individualnih restitucijskih zahtjeva počinje teći ispočetka tek od trenutka pravomoćnosti sudske odluke donesene u povodu te tužbe (ovdje 13. lipnja 2014., zbog čega zastara nije nastupila).

Prilikom donošenja takvog shvaćanja posebice se imalo na umu postojanje znatnih teškoća prilikom ostvarivanja restitucijskih zahtjeva iz ništetnih ugovora zbog toga što takvi

zahtjevi zastarijevaju u relativno kratkom zastarnom roku od pet godina, neovisno o tome što se pravo na isticanje ništetnosti ne gasi (čl. 328. ZOO/05).

Dakle, u nedostatku posebnih zakonskih odredaba koje bi izričito uređivale prekid zastare zbog pokretanja postupka radi zaštite kolektivnih interesa i prava, a vodeći i računa o tome da potrošači mogu ostvariti djelotvornu pravnu zaštitu bez obzira na kratak restitucijski rok iz ništetnih ugovora i bez obzira na to što je odredbom čl. 140. Zakona o zaštiti potrošača ("Narodne novine" broj 79/2007 – dalje: ZZP/07) propisano da pokretanje ili vođenje postupka radi zaštite kolektivnih interesa potrošača ne sprječava potrošača da protiv trgovca pokrene pojedinačni postupak radi zaštite svojih povrijeđenih subjektivnih prava, revizijski sud nalazi da je vođenjem kolektivnog spora došlo do prekida zastare u smislu čl. 241. ZOO/05 jer u protivnom vođenje postupka kolektivne zaštite u opisanim okolnostima ne bi imalo smisla.

Pri tome valja posebno istaći da u vrijeme sklapanja predmetnog ugovora ZZP/07 nije bio na snazi, već je u tom razdoblju pa do 6. kolovoza 2007. bio na snazi Zakon o zaštiti potrošača ("Narodne novine" broj 96/03 – dalje: ZZP/03) koji je također sadržavao odredbe o nepoštenim odredbama u potrošačkim ugovorima. Tako je odredbom čl. 81. st. 2. i 3. ZZP/03 bilo propisano da se ugovorna odredba o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo smatra nepoštenom ako suprotno načelu savjesnosti i poštenja uzrokuje značajnu neravnotežu u odnosima i obvezama ugovornih strana na štetu potrošača, posebice ako potrošač nije imao utjecaj na njezin sadržaj.

Nastavno, i odredba čl. 96. st. 1. ZZP/07 i dalje uređuje pitanje nepoštenih odredbi u potrošačkim ugovorima.

Prilikom donošenja navedenog shvaćanja sud je imao na umu i odredbu čl. 502.c ZPP o proširenju subjektivnih granica pravomoćnosti presude, prema kojem propisu se fizičke i pravne osobe mogu u posebnim parnicama za naknadu štete pozvati na pravno utvrđenje iz presude kojom će biti prihvaćeni zahtjevi iz tužbe iz čl. 502.a st. 1. ZPP za zaštitu kolektivnih interesa i prava da su određenim postupanjem povrijeđeni ili ugroženi zakonom zaštićeni kolektivni interesi i prava osoba koje je tužitelj ovlašten štiti. U takvom slučaju sud će biti vezan za ta utvrđenja u parnici u kojoj će se ta osoba na njih pozvati (čl. 502.c ZPP).

U odnosu na presude Europskog suda na koje se pozvao podnositelj revizije, treba u prvom redu navesti da je Republika Hrvatska postala punopravnom članicom Europske unije 1. srpnja 2013., od kada pravo Europske unije čini dio njezinog pravnog poretka i mora se primjenjivati, dapače to pravo je nadređeno onom nacionalnom. Takva obveza primjene prava Europske unije postoji u odnosu na sve one pravne odnose koji su u području primjene prava Europske unije, a koji odnosi su nastali nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Pitanje zaštite kolektivnih interesa potrošača jest u području primjene prava Europske unije i regulirano je uz ostalo Direktivom Vijeća 93/13 EEZ od 5. travnja 1993. o ugovornim odredbama u potrošačkim ugovorima koji se protive načelu savjesnosti i poštenja (nepoštene odredbe – dalje: Direktiva 93/13 EEZ), a čije odredbe su implementirane u nacionalno zakonodavstvo Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača ("Narodne novine" broj 78/12) te se primjenjuju kao nacionalni propis.

Međutim, na pravne odnose i sporove proizašle iz njih, a koji su nastali prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, a na koje se dakle neposredno ne primjenjuje pravo Europske unije, postoji obveza hrvatskih sudova da tumače nacionalno pravo u duhu prava Europske unije i sveopće njene pravne stečevine (što uključuje uz ostalo i praksu suda Europske unije), na što se Republika Hrvatska obvezala sklapanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a koji je u primjeni od 2005.

Dakle, na konkretni predmet spora s obzirom na vrijeme njegovog pokretanja, kao i razdoblje u odnosu na koje se traži zaštita, ima se primjenjivati nacionalni propis uz njegovo tumačenje u duhu prava Europske unije.

Međutim, upravo u presudi Francisco Gutiérrez Naranjo i Ana Maria Palacios Martínez protiv Cajasur Banco i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA u spojenim predmetima C-154/15, C-307/15 i C-308/15 Europski sud je utvrdio i definirao pravila koja vrijede neovisno o tome je li ugovorna odredba proglašena nepoštenom u postupku individualne ili kolektivne zaštite od nepoštenih odredaba.

Prvo pravilo o ex tunc učincima utvrđenja da je ugovorna odredba nepoštena ide u pravcu da ti učinci djeluju unatrag od trenutka sklapanja ugovora. Smatra se da nepoštena ugovorna odredba nikad nije ni bila ugovorena tako da ne može imati učinak u odnosu na potrošača. Sudsko utvrđenje nepoštenosti takve odredbe mora, u načelu, imati za posljedicu ponovnu uspostavu pravne i činjenične situacije potrošača u kojoj bi se on nalazio da navedene odredbe nije bilo.

Drugo pravilo jest da proglašenjem ugovorne odredbe nepoštenom za potrošače nastaje subjektivno pravo na restituciju, i treće pravilo jest da potrošač ima pravo na punu restituciju svih neosnovano isplaćenih iznosa od trenutka sklapanja ugovora, neovisno o tome kada je utvrđeno da je ugovorna odredba nepoštena.

Tek kumulativna primjena sva tri pravila osigurava potpunu i djelotvornu zaštitu od nepoštenih odredaba suglasno Direktivi 93/13 EEZ.

Dakle, navedena presuda na koju se pozvao podnositelj revizije ne idu u prilog njegovom mišljenju o nastupanju zastare restitucijskog zahtjeva tužitelja.

U odnosu na presudu Švicarskog saveznog suda na koju se pozvao podnositelj revizije valja reći da ne postoji pravna vezanost hrvatskih sudova uz presude tog suda, dok u odnosu na ostale presude Europskog suda na koje se pozvao revident treba reći da u njima nije izraženo shvaćanje o subjektivnim učincima postupka vođenog po tužbi za zaštitu kolektivnih interesa i prava u odnosu na individualne parnične postupke glede nastupanja prekida zastare.

Konačno, glede pozivanja na sudsku praksu Vrhovnog suda Republike Hrvatske, prema dosadašnjoj ustaljenoj praksi Vrhovnog suda Republike Hrvatske rok za restituciju kod ništetnih ugovora teče od svake pojedine isplate.

Zbog svega izloženog, po shvaćanju revizijskog suda, sudovi u postupku koji je prethodio reviziji su pravilno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da u smislu odredbe čl. 241. ZOO/05 pokretanjem parničnog postupka za zaštitu kolektivnih interesa

potrošača dolazi do prekida zastare te zastara individualnih restitucijskih zahtjeva počinje teći ispočetka tek od trenutka pravomoćnosti sudske odluke donesene u povodu te tužbe.

Zbog toga je glede pravnog pitanja postavljenog pod slovom B trebalo na temelju odredbe čl. 393. ZPP reviziju tuženika odbiti kao neosnovanu.

U odnosu na pitanje pod slovom A

U odnosu na prvopostavljeno pravno pitanje (pod slovom A) kojim se problematizira nezakonito postupanje tuženika nakon stupanja na snagu ZID ZPK ("Narodne novine" broj 112/12), odnosno pitanje je li odredba o promjenjivoj kamatnoj stopi u konkretnom Ugovoru od 9. siječnja 2013. zakonita i usuglašena s odredbom čl. 5. ZID ZPK/12, imajući na umu prethodno citirane navode iz revizijske odluke (presude i rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovnih brojeva Revt-249/14 od 9. travnja 2015.) treba odgovoriti sljedeće:

Revizija iz odredbe čl. 382. st. 2. ZPP, tzv. izvanredna revizija uređena je kao pravni lijek čija je primarna zadaća osiguranje jedinstvene primjene zakona i drugih propisa, kao i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Uloga je Vrhovnog suda Republike Hrvatske u takvom postupku prilikom odlučivanja o izvanrednoj reviziji osigurati pravilno i jedinstveno tumačenje zakona, čime Vrhovni sud Republike Hrvatske svojim odlukama izravno utječe na ujednačavanje sudske prakse i pridonosi pravnoj sigurnosti koja je bitna sastavnica vladavine prava.

Sukladno tome, institut izvanredne revizije uvijek je povezan s pitanjima od javnog - općeg interesa. Istodobno, preko njega se u najvećoj mjeri očituje ustavna zadaća Vrhovnog suda Republike Hrvatske u smislu čl. 116. st. 1. Ustava Republike Hrvatske.

Pretpostavke za dopuštenost revizije iz čl. 382. st. 2. ZPP razlikuju od onih propisanih za tzv. redovnu reviziju. One su dijelom specifične jer izražavaju tu osobitu javnopravnu svrhu izvanredne revizije.

Dakle, povodom revizije iz čl. 382. st. 2. ZPP revizijski sud se ne može baviti pitanjem je li u konkretnom, pojedinom ugovoru došlo do pogrešne primjene materijalnog prava, pri čemu treba dodati da su nižestupanjski sudovi utvrdili upravo suprotno, tj. da tuženik i u navedenom daljnjem razdoblju nije otklonio nedostatke jednostranog i netransparentnog određivanja promjenjivosti redovne ugovorne kamatne stope.

Osim toga, formulacija u tekstu iz revizijske odluke na koju se tuženik pozvao glede pitanja otklanjanja takvog nezakonitog postupanja treba tumačiti u pravcu da su banke takvo nezakonito postupanje naknadno bile dužne otkloniti u smislu navedene zakonske odredbe, a ne da je nezakonito postupanje moglo biti automatski otklonjeno već samom stupanjem na snagu čl. 5. ZID ZPK/12.

Dakle, revizijski sud ne nalazi da bi odluka drugostupanjskog suda u ovom predmetu bila utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno sa shvaćanjem izraženim u presudi i rješenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovnih brojeva Revt-249/14-2 od 9. travnja 2015.,

pa utoliko u smislu odredbe čl. 392.b st. 3. ZPP navedeno pravno pitanje nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

U odnosu na pitanje pod slovom C

To se također odnosi i na trećepostavljeno pravno pitanje u kojem se želi ukazati na distinkciju između novčane tražbine koja se odnosi na razliku na ime ugovorene kamate i anuitetske otplate, pri čemu u odnosu na to pitanje također nedostaju određeni i jasni razlozi važnosti za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Zbog toga ni glede tog pitanja nisu ispunjene pretpostavke dopuštenosti.

Konačno, revizijski navodi u kojima se ukazuje na postojanje bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 7., čl. 186. i čl. 219. ZPP nema jasno i određeno postavljeno pravno pitanje pa time ne izlazi iz granica procesnopravnog prigovora, zbog čega nisu ispunjene pretpostavke za dopuštenost revizije iz čl. 382. st. 2. ZPP, prema odredbi čl. 392.b st. 2. ZPP.

Na osnovu svega izloženog valjalo je na temelju odredbi čl. 392.b st. 2. i 3. ZPP odlučiti kao u točki I. izreke rješenja.

Na temelju odredbe čl. 155. ZPP odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troška odgovora na reviziju.

Zagreb, 20. ožujka 2018.

Predsjednica vijeća:
Renata Šantek, v. r.